

MRF 2022.32

Østre Landsrets dom af 3. februar 2022, 3. afd., sag BS-27929/2021-OLR
(Bodil Dalgaard Hammer, Bo Østergaard og Susanne Lehrer (kst.))

A1 og A2 (adv. Jesper Håkonsson v/adv. Morten Ryberg Nees for begge) mod B1 og B2 (adv. Jan Schøtt-Petersen, Helsingør for begge)

B, der i 2020 var idømt strafansvar for hærværk ved fældning af ti større træer på A's naboejendom, erstatningsansvarlig for genbeplantning. Erstatning fastsat til 100.000 kr. på baggrund af branchestandarden VAT03, hvor bl.a. lagt vægt på, at genbeplantning af tilsvarende træer var umulig, og at fældningen af træerne ikke medførte økonomisk tab af herlighedsværdi.

Baggrunden for sagen var, at B i 2017-2018 fældede 10 større træer på A's naboejendom uden forudgående samtykke fra A. I august 2018 anlagde A sag mod B med krav om erstatning på 600.000 kr. omfattende udgifter til genetablering og tab af herlighedsværdi. Parallelt hermed blev der i november 2018 rejst straffesag mod B for hærværk efter straffelovens § 291, hvilket førte til, at B ved Østre Landsrets dom af 18. juni 2020 (trykt i TfK 2020.869 Ø) blev idømt betinget fængsel og tillægsgbøde på 6.000 kr. for hærværk af betydeligt omfang ved at have fældet 10 høje træer på A's naboejendom. I den civile sag påstod B frifindelse og gjorde til støtte herfor bl.a. gældende, at de ved en civil naboretlig sag vil kunne have fået dom for, at A skulle beskære træerne grundet stormfaldsrisiko, at B var berettiget til at beskære grene over skelgrænsen, og at udgifterne til genbeplantning var for store. Under sagen blev udmeldt syn og skøn. Landsretten lagde med henvisning til dommen i straffesagen til grund, at B uberettiget havde fældet 10 større ældre træer,

hvoraf 7 var hvidgran og tre fuglekirsebærtræer, og at B var erstatningsansvarlige for det tab, som dette havde påført A, men at det ikke var muligt at genplante træer af samme art og størrelse. Herefter lagde landsretten til grund, at skønserklæringen havde anslået genanskaffelsesudgiften til tilsvarende træer var 562.000 kr., men at værdien af 11 fældede træer var 118.797 kr. ved anvendelse af branchestandarden "Værdisætning af træer 2003" (VAT03), der tager højde for de fældede træers placering, sundhed og alder, og hvor der tages udgangspunkt i genbeplantning af grantræer med en højde på 18-20 cm. Med henvisning hertil tiltrådte landsretten den af byretten skønsmæssigt fastsatte erstatning på 100.000 kr., hvor landsretten tillige lagde vægt på, at A havde erhvervet ejendommen med et meget stort antal træer i 2014 for 750.000 kr., idet landsretten samtidig afviste, at A havde godtgjort, at fældningen af de ti træer havde forringet værdien af A's ejendom på en sådan måde, at A havde krav på erstatning for herlighedsværdi.

Kommentar: Dommen er et eksempel på, at strafferetlig og civilretlige håndhævelse i sager om hærværk følger to forskellige spor, bl.a. fordi det erstatningsmæssige opgør kan være så kompliceret, at det vil medføre en unødigt forsinkelse af straffesagen, der blev afgjort i 2020 (TfK 2020.869 Ø). Hovedspørgsmålet i den civile sag var således beregningen af det økonomiske tab ved fældning af større ældre træer på en ejendom med mange træer.

RETTEEN I HILLERØD DOM

afsagt den 22. juni 2021

Sag BS-29609/2018-HIL

A1
(advokat Morten Ryberg Neess)

og

A2

mod

B1
(advokat Jan Schøtt-Petersen)

og

B2
(advokat Jan Schøtt-Petersen)

Denne afgørelse er truffet af dommer Marianne Peschcke-Køedt.

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen er anlagt den 15. august 2018. Sagen drejer sig om erstatning for uberettiget fældning af 10-11 træer på sagsøgers ejendom.

Sagsøgerne, A1 og A2, har fremsat følgende påstand:

B1 og B2 skal til A1 og A2 betale 600.000,00 kr. med procesrente fra den 15. august 201, subsidiært et lavere beløb efter rettens skøn.

De sagsøgte, B1 og B2, har fremsat påstand om frifindelse, subsidiært frifindelse med betaling af et mindre beløb efter rettens skøn.

Dommen indeholder ikke en fuldstændig sagsfremstilling, jf. retsplejelovens § 218 a.

Oplysningerne i sagen

Retten har den 15. april 2021 besigtiget parternes ejendomme.

Der har under sagen været fremlagt fire skønserklæringer.

Det fremgår af sagen, at de sagsøgte ved retten i Hillerøds dom af den 4. juni 2019 som stadfæstet ved Østre Landsrets dom af den 18. juni 2020 blev idømt 30 dages betinget fængsel for hærværk ved at have fældet i hvert fald 10 store træer på sagsøgernes grund.

Forklaringer

A1, B1, B2 og skønsmand C har afgivet forklaring under sagen. Forklaringerne gengives ikke i dommen

Parternes synspunkter

A1 og A2 har i deres påstandsdokument anført følgende:

" ...

ANBRINGENDER:

Til støtte for den nedlagte påstand gøres det gældende,

- at retten som ubestridt kan lægge til grund, at de sagsøgte uden forudgående tilladelse eller aftale har fældet mindst 10 træer på sagsøgernes ejendom beliggende L-vej 7, 3550 Slangerup,
- at de sagsøgte uberettiget har fældet 11 træer på sagsøgernes ejendom beliggende L-vej 7, 3550 Slangerup,
- at de sagsøgte uberettigede fældning af 11 træer på sagsøgernes ejendom, er en forsætlig, subsidiært culpøs, skadegørende handling, hvorfor de sagsøgte er erstatningsansvarlige over for sagsøger efter dansk rets almindelige regler,

- at kun tre af de nævnte træer var i live ved skønsforretningen d. 29. januar 2019, jf. skønsmand Cs besvarelse af spørgsmål 2, og at ingen af de fældede træer vil udvikle sig til fuldkronede træer, jf. spørgsmål 3,
- at de sagsøgte som følge af den erstatningspådragende handling skal erstatte sagsøgernes tab,
- at sagsøgernes tab skal opgøres til omkostningerne til genetablering og efterfølgende pasning og pleje med tillæg af tab af skønhedsværdi,
- at skønsmanden C ved besvarelsen af spørgsmål 4 dog har oplyst, at det ikke er muligt at genplante nye træer som de fældede, hvorfor fuldstændig erstatning ikke er mulig,
- at omkostningerne til genetablering i det omfang det er muligt og efterfølgende pasning og pleje mv. udgør kr. 562.000,00 inkl. moms, jf. skønsmandens besvarelse af spørgsmål 4,
- at værdiansættelsen efter VAT03 (spørgsmål IA) ikke har nogen betydning for sagen, da en sådan opgørelse strider mod det erstatningsretlige princip om fuldstændig erstatning,
- at sagsøgernes tab af skønhedsværdi skønsmæssigt skal fastsættes til kr. 38.000,00, hvorfor sagsøgernes samlede tab udgør kr. 600.000,00,
- at sagsøgernes tab er en kausal og adækvat følge af de sagsøgte erstatningspådragende handling,
- at sagsøger har krav på rente af det påståede beløb fra sagens anlæg til betaling sker, jf. rentelovens § 3, stk. 4,
- at det bestrides, at de sagsøgte under nogen af de af sagsøgte anførte omstændigheder har været berettigede til at fælde træerne på sagsøgernes ejendom,
- at det bestrides, at samme resultat kunne være opnået ved en naboretlig sag om træerne,
- at det bestrides, at sagsøgernes manglende reaktion på en e-mail skulle statuere et samtykke om fældning af træerne,

at de sagsøgte begge er fundet skyldige i hærværk af betydeligt omfang, jf. Retten i Hillerøds dom af d. 4. juni 2019 (bilag B) og Østre Landsrets dom af d. 18. juni 2020 (ulitreret)..."

B1 og B2 har i deres påstandsdokument anført følgende:

"...

ANBRINGENDER:

Efter domfældelse i Retten i Hillerød den 4. juni 2019 og stadfæstende dom i Østre Landsret den 18. juni 2020 må det i nærværende sag lægges til grund, at de sagsøgte findes at have handlet retsstridigt for så vidt angår fældning af sagsøgernes træer.

De sagsøgte bestrider imidlertid fortsat at være sagsøgerne noget beløb skyldigt, hvorfor der er nedlagt principal påstand om frifindelse. For det tilfælde at retten måtte finde, at sagsøgerne har lidt et tab, som følge af det passerede, er nedlagt en subsidiær påstand om betaling af et mindre beløb efter rettens skøn.

Til støtte for den principale påstand gøres det gældende,

- At de i sagen omhandlede træer var i stormfaldsrisiko, og at de stod så nær skel, jf. den fremlagte supplerende skønserklæring, at de sagsøgte gennem en naboretlig civil sag kunne være kendt berettigede til at kræve de omhandlede træer fældet,
- At de sagsøgte under alle omstændigheder efter dansk ret er berettiget til at fjerne skeloverhængende grene samt at rodkappe skeloverskridende rødder,
- At dette bestyrkes af, at de sagsøgte havde behov for at udnytte deres egen jord med hensyn til placering af et orangeri og andre anerkendelsesværdige formål,
- At fjernelse af skeloverhængende grene samt rodkapning af skeloverskridende rødder ville føre til, at træerne nødvendigvis måtte fjernes af naboen for dennes egen regning, idet levetiden måtte anses udløbet eller ganske nær derved, ligesom stormfaldsrisikoen ville øges betragteligt.

Under de ovenfor angivne omstændigheder har sagsøgerne ikke lidt noget tab.

Til støtte for den subsidiære påstand gøres det gældende:

- At det af sagsøgerne hævdede omfang og art af fjernede træer bestrides, idet fældningen alene omfattede i alt 10 stammer, hvoraf der er tale om 3 store graner, et par mindre graner og nogle selvsåede fuglekirsebær,
- At det af sagsøgerne hævdede tab bestrides under henseende til træernes antal, art, placering, alder og sundhed, hvorved bemærkes, at et eventuelt tab for sagsøgerne må bedømmes med udgangspunkt i den på fældningstidspunktet anvendte norm Værdisætning af træer 2003 (VAT 03)
- At den omhandlede norm er alment accepteret af kommunale og statslige institutioner, forskningscentre, brancheorganisationer m.fl., og at sigtet med formlen er at opnå en ensartet retspraksis, hvor skaden på træet eller træerne tilgodeses med erstatninger, der både er rimelige og realistiske,
- At skønsmanden i skønserklæring dateret 4. februar 2019 har sat en ramme efter VAT 03, stor kr. 118.797, hvorved dog bemærkes, at denne ramme indeholder 11 træer, hvorunder det alene anerkendes, at der er fældet 10 træer. Den ydre ramme skal således reguleres med enten kr. 13.636 vedrørende træ nr. 8 eller kr. 8.981 vedrørende træ nr. 10, hvilket giver en samlet ramme efter VAT 03 på ca. kr. 110.000.

Det gøres gældende,

- At sagsøgernes tab må sættes til et lavere beløb, som kan fastsættes skønsmæssigt, idet sagsøgte naboretlige stilling, som omtalt ovenfor vedrørende anbringenderne til støtte for den principale påstand, tilsvarende må føre til, at levetiden på de fældede træer må anses forkortet, såfremt de sagsøgte har adgang til beskæring af grene samt rodkapning,

de omtalte berettigede mulige foranstaltninger fører til, at træerne har en så begrænset værdi, at denne nærmer sig brændeværdien, hvorved bemærkes, at brændet er efterladt på sagsøgernes grund.

Sagsøgernes tabsopgørelse bestrides i det hele, idet det dertil gøres gældende:

- At skønserklæringerne værdisætter andre træer, end de som er fældede,

- At sagsøgernes erstatningsopgørelse ikke tager højde for, at træernes levetid er tæt på udløbet,
- At sagsøgerne, såfremt de blev tilkendt erstatning som hævdet, ville få en forbedring svarende til forskellen mellem de nyplantede træers restlevetid og de fældede træers restlevetid, hvilken forbedring ville svare til en levetidsforlængelse på anslået mere end 50 år,
- At der ikke bør indrømmes erstatning for tab af herlighedsværdi, hvorved bemærkes, at sagsøgerne ikke har dokumenteret noget tab, f.eks. ved forringelse af ejendommens værdi,
- At sagsøgernes tab ikke kan opgøres, som af sagsøgerne foretaget, idet ejendommen L-vej 7, blev erhvervet af sagsøgerne i maj måned 2015 for en kontant købesum af kr. 750.000 og
- At sagsøgerne ville opnå en væsentlig ugrundet berigelse, såfremt de skulle modtage et væsentligt beløb for fældning af de omhandlede træer itørrelsesorden, som praktisk taget svarer til hele grundværdien på hvilken der står hus samt mange gange flere grantræer og fuglekirsebær, end de som er fældet i nærværende sag..."

Parterne har under hovedforhandlingen nærmere redegjort for deres opfattelse af sagen.

Retten begrundelse og resultat

Det lægges efter en samlet vurdering af bevisførelsen til grund, at de sagsøgte uberettiget har fældet 10 træer på sagsøgernes grund.

Retten har herved lagt vægt på, at det under sagen omhandlede 11. træ – benævnt gran nr. 8 i den af skønsmanden udarbejdede skitse – efter rettens besigtigelse af den pågældende stub fremtrådte mere mosbegroet end de øvrige stubbe og dermed, som om træet var fældet tidligere end de øvrige træer. Retten har tillige lagt vægt på B2's forklaring herom, samt den omstændighed, at A1 ikke efter sin forklaring kunne afvise, at træet var fældet før de øvrige træer.

De sagsøgte har erkendt, at fældningen af træerne var uberettiget, men har bestridt at være erstatningsansvarlige herfor.

Retten finder efter en samlet vurdering, at de sagsøgte skal betale erstatning for den uberettigede fældning af træerne.

Retten har herved lagt vægt på, at det ikke efter skønserklæringerne eller det i øvrigt fremkomne under sagen kan lægges til grund, at de fældede træer var i

stormfaldsrisiko, ligesom det ikke ses godtgjort, at de sagsøgte ville have været berettiget til at fælde træerne efter naboretlige regler.

Ad erstatningens udmåling

Efter de fremlagte skønserklæringer og afhjemlingen af skønsmanden i retten må det lægges til grund, at det af skønsmanden i svar på spørgsmål 4 fremkomne forslag til retablering ved nyplantning af højst mulige træer vil koste 562.000 kr. for 11 træer, hvilket vil udgøre ca. 512.000 kr. for 10 træer (uden retablering af træ nr. 8.)

Imidlertid finder retten, at der vil blive tale om en uforholdsmæssig høj erstatning, såfremt den af skønsmanden ovennævnte angivne værdi af træerne i skønserklæringen af den 4. december 2019 i svar på spørgsmål 4 lægges til grund.

Retten har i den forbindelse lagt vægt på en samlet vurdering af forholdene på stedet, herunder ejendommens beskaffenhed med adskillige træer på en stor del af grunden, herunder meget høje og gamle træer, samt grundens værdi og fremtræden i øvrigt. Vedrørende værdien af sagsøgernes ejendom har retten lagt til grund, at den blev erhvervet af sagsøgerne for 750.000 kr. omkring 2½ år før fældningen af træerne.

Det af de sagsøgte påberåbte synspunkt om alternativt at anvende værdifastsættelsen af træerne efter normen i VAT03, er af skønsmanden vurderet til at ville medføre en værdiansættelse for 11 fældede træer på 118.797 kr., hvilket vil være 105.161 kr. for de 10 fældede træer med fradrag af værdien af træ nr. 8. Værdiansættelsen vil skønsmæssigt være omkring 5.000 kr. højere efter normen VAT19. Efter skønsmandens forklaring anvendes normen i VAT03 og VAT19 som et beregningsværktøj for branchen til brug for blandt andet erstatningssager som en fælles standard for værdiansættelser af træer, herunder i flere retssager, hvor han har været udmeldt som skønsmand.

Retten finder herefter, at en skønsmæssig udmåling af erstatningen passende kan tage udgangspunkt i værdiansættelsen ifølge VAT03 og VAT19 i denne sag, hvor en fuld erstatning beregnet på baggrund af udgifterne til retablering ved nyplantning af højst mulige træer som ovenfor nævnt udgør et uforholdsmæssigt højt beløb.

Retten finder på denne baggrund og efter en samlet vurdering af bevisførelsen, at erstatningen skønsmæssigt bør fastsættes til 100.000 kr.

Den omstændighed, at de sagsøgte muligvis ville have rodfræset/afskåret rødeder på sagsøgernes træer på de sagsøgte ejendom tæt på skel som følge af, at

de havde planlagt at etablere et orangeri på området op mod skellet til sagsøgnernes ejendomme, og at værdiansættelserne derfor bør nedsættes med 29 % som følge af den negative påvirkning af træernes levetid, kan ikke føre til et andet resultat. Retten har herved lagt vægt på, at det ikke er tilstrækkeligt godtgjort, at en rodfræsning/afskæring af rødder var nødvendig og rent faktisk ville blive udført i den relevante periode omkring fældningen af træerne.

Retten finder efter det ovenfor anførte om ejendommens værdi og beskaffenhed, at der ikke kan tilkomme sagsøgerne erstatning for tab af skønhedsværdi.

Ad sagsomkostninger

Retten finder efter en samlet vurdering af sagens karakter, forløb og udfald, at hver part skal bære egne sagsomkostninger. Retten har herunder lagt vægt på, at sagsøgerne alene har fået medhold for et beløb, der udgør 1/9 af den i stævningen nedlagte påstand og 1/6 af den endeligt nedlagte påstand. Retten har herudover lagt vægt på, at de sagsøgte under sagsforberedelsen har tilbudt sagen forligt ved betaling af et beløb, der størrelsesmæssigt er tæt på det beløb, retten ved nærværende dom har givet sagsøgerne medhold i, hvilket sagsøgerne ikke har villet acceptere.

Parterne skal endvidere hver endeligt afholde de af dem foreløbigt betalte honorarer til skønsmændene, der beløbsmæssigt svarer til omkring halvdelen af de samlede udgifter til disse.

Retten har ved afgørelsen heraf blandt andet lagt vægt på, at der ved rettens afgørelse ikke er givet de sagsøgte medhold i den del af skønsforretningerne, der vedrørte de sagsøgtes synspunkt om, at værdiansættelserne skulle nedsættes med omkring 29 % som følge af træernes ringe værdi efter de sagsøgtes rodfræsning og beskæring af skeloverhængende grene.

THI KENDES FOR RET:

B1 og B2 skal inden 14 dage til A1 og A2 betale 100.000,00 kr. med procesrente fra sagens anlæg.

Hvert part bærer egne sagsomkostninger.

ØSTRE LANDSRET
DOM
afsagt den 3. februar 2022

Sag BS-27929/2021-OLR
(3. afdeling)

A1

og

A2

(advokat Jesper Håkonsson v/advokat Morten Ryberg Neess iht.
proceduretilladelse for begge)

mod

B1

og

B2

(advokat Jan Schøtt-Petersen for begge)

Retten i Hillerød har den 22. juni 2021 afsagt dom i 1. instans (sag BS-29609/2018-HIL).

Landsdommerne Bodil Dalgaard Hammer, Bo Østergaard og Susanne Lehrer (kst.) har deltaget i ankesagens afgørelse.

Påstande

Appellanterne, A1 og A2, har gentaget deres påstande om, at B1 og B2 skal betale 600.000 kr. med tillæg af procesrente fra den 15. august 2018, subsidiært et lavere beløb efter landsrettens skøn. A1 og A2 har mere subsidiært påstået byrettens dom stadfæstet.

De indstævnte, B1 og B2, har nedlagt påstand om stadfæstelse af byrettens dom, subsidiært betaling af et mindre beløb end det af appellanterne påståede.

Supplerende sagsfremstilling

Der er under byrettens behandling af sagen udmeldt syn og skøn ved skønsmand, landskabsarkitekt C, og skønsmand, landinspektør D.

Skønsmand C har på baggrund af en skønsforretning foretaget den 29. januar 2019 afgivet skønserklæring den 4. februar 2019. Skønsmanden har besvaret yderligere spørgsmål fra parterne ved supplerende erklæringer af 28. januar 2020 og 4. november 2020.

Af skønsmandens erklæring af 4. februar 2019 fremgår:

"Spørgsmål 1:

Skønsmanden bedes oplyse, om det er sandsynligt, at det 11. træ (anvises ved skønsforretningen) er fældet på samme tidspunkt som de 10 andre træer.

Svar på spørgsmål 1:

Som det fremgår af foto nr. 1 og nedenstående skitse forefandt der ved besigtigelsen 11 stubbe langs skel mellem de 2 ejendomme.

Umiddelbart så det ud til, at alle træerne er blevet fældet på nogenlunde samme tidspunkt. Dog fremstod gran nr. 10 lidt mere algebevokset end de øvrige. Hvilket kunne tyde på at den evt. var fældet tidligere. Sagsøgte v. B2 mente derimod, at det var gran nr. 8, som var fældet tidligere.

...

Spørgsmål 2:

Skønsmanden bedes besigtige træerne eller hvad der rester af dem, og herefter beskrive skadernes omfang og karakter samt skadernes betydning for de enkelte træer efter deres type og alder.

Svar på spørgsmål 2:

Alle de fældede træer er blevet savet over tæt på jordoverfladen. Så de tilbageværende stubbe har en højde på mellem 9 cm (gran nr. 8) og 37 cm (gran nr. 3). Kun de 3 fuglekirsebær (nr. 7, 9 og 11) var fortsat i live og havde nye skud og vil på sigt udvikle sig til buske.

...

Men de 8 fældede hvidgran er døde. De tilbageværende stubbe i løbet af en årrække rådne væk.

Spørgsmål 3:

Skønsmanden bedes oplyse, om det er muligt at udbedre skaderne beskrevet under spørgsmål 2. I bekræftende fald bedes skønsmanden oplyse udbedringsomkostningerne. Skønsmanden bedes begrunde sit svar med oplysning om materialer, arbejdstid, omkostninger til vanding mv.

Svar på spørgsmål 3:

Med henvisning til svar på spørgsmål 2 vil ingen af de fældede træer kunne udvikles til store fuldkronede træer.

Spørgsmål 4:

Skønsmanden bedes oplyse, hvad det vil koste at reetablere de fældede træer. Skønsmanden bedes begrunde sit svar med oplysning om materialer, arbejdstid, omkostninger til vanding, fjernelse af eksisterende stubbe mv.

Svar på spørgsmål 4:

Det vil ikke være muligt at genplante nye træer af samme størrelse som de fældede.

Hvidgran produceres kun som små planter – 30 – 40 cm høje. Som alternativ kan der vælges en anden gran, *Picea orientalis* 'Nutans' som kan leveres i en højde på 5 – 6 meter.

Fuglekirsebær kan derimod fås i samme størrelse som de fældede.

Pris på reetablering af beplantning:

Fjernelse af 11 stk. stubbe:	kr. 20.000,-
Indkøb og levering af 8 grantræer 5-6 meter høje á kr.	kr. 360.000,-
Indkøb og levering af 2 fuglekirsebær OH 50-60 cm á kr. 30.000,-	kr. 60.000,-
Indkøb og levering af 1 stk. fuglekirsebær OH 45-50 cm á kr. 22.000,-	kr. 22.000,-
Plantning af de 11 træer incl. opbinding	kr. 30.000,-
Vanding mv. i 3 år	kr. 40.000,-
I alt incl. Moms	kr. 562.000,-

...

Spørgsmål IA:

Skønsmanden bedes værdiansætte de ved besvarelsen af spm. 2-4 omhandlede træer efter normen Værdisætning af træer 2003 (VAT03), udarbejdet af Forskningscentret Skov & Landskab sammen med Dansk Træplejeforening, Danske Anlægsgartnere, Danske Landskabsarkitekter, Det Danske Haveselskab, Have & Landskabsrådet, Praktiserende Landskabsarkitekters Råd, Skov & Landskab, samt Stads- og Kommune-gartnerforeningen.

Svar på spørgsmål IA:

I nedenstående skema er data for de fældede træer anført:

Nr. træ	Træ art	Diameter stød (cm)	Stamme omkreds i 1 meters højde (cm) (Ss)	Alder i år (a)
1	Gran	60	150	60
2	Gran	35	90	50
3	Gran	63	160	60
4	Gran	25	65	40
5	Gran	18	55	40
6	Gran	45	120	60
7	Fuglekirsebær	23	60	20
8	Gran	44	120	60
9	Fuglekirsebær	19	50	20
10	Gran	31	85	50
11	Fuglekirsebær	25	60	20

Etableringsomkostninger (E):

- Opgravning af 11 stød	kr. 20.000,-
- Salg af brænde	- kr. 1.500,-
- Levering af 11 træer i størrelsen OH 18-20 cm	kr. 3.000,-
- Plantning af 11 træer incl. Opbinding	kr. 15.000,-
- Vedligeholdelse de 11 træer i 5 år	kr. 22.000,-

Lalt kr. 58.500,-

Etableringsomkostninger pr. træ kr. 5.318,- minus indkøb af nyt træ.

Pris (Pn) gran OH 18-20 cm kr. 6.700,-

Pris (Pn) fuglekirsebær OH 18-20 kr. 3.625,-

Etableringsomkostning gran kr. 12.018,-

Etableringsomkostning fuglekirsebær kr. 8.943,-

...

Sundhed (S) vurderes til $14/25 = 0,56$

Placering (P):

Da de fire største graner er markant større end de øvrige træer vurderes de særskilt:

Tilpasning og pleje: 2,5
 Arkitektur: 2,5
 Æstetiske træk: 1
 Synlighed: 2
 Miljø: 1

P(4) = 0,72

...

De øvrige tærer:

Tilpasning og pleje: 2,5
 Arkitektur: 2,5
 Æstetiske træk: 1
 Synlighed: 1
 Miljø: 1

P (7) = 0,64

Alder (A)

Den forventede alder for hvidgran på det pågældende sted forventes at være 80 år (b).

Den forventede alder for fuglekirsebær på det pågældende sted forventes at være 90 år (b).

Da aldersfaktoren kun aktiveres, hvis et træ er ældre end halvdelen af træets forventede levetid, påvirkes værdisætningen af træerne nr. 1, 2, 3, 6, 8 og 10.

A = kvadratroden af $\frac{b-a}{b/2}$

Nr. træ	Træ art	Basisværdi $B=E+(Pn/Sn) \times (Ss-Sn)$	Placering (P)	Sundhed (S)	Alder = b - a b/2	Træets værdi	Alder i år
1	Gran	58.312	0,72	0,56	0,71	16.928	60
2	Gran	37.054	0,64	0,56	0,87	11.554	50
3	Gran	61.739	0,72	0,56	0,71	17.741	60
4	Gran	28.239	0,64	0,56	-	10.121	40
5	Gran	24.713	0,64	0,56	-	8.857	40
6	Gran	47.634	0,72	0,56	0,71	13.636	60
7	Fuglekirsebær	16.765	0,64	0,56	-	6.009	20
8	Gran	47.634	0,72	0,56	0,71	13.636	60
9	Fuglekirsebær	14.857	0,64	0,56	-	5.325	20
10	Gran	35.292	0,64	0,56	0,87	8.981	50
11	Fuglekirsebær	16.765	0,64	0,56	-	6.009	20

Samlet værdi af de fældede træer i henhold til VAT03 kr. 118.797,-.

..."

Af skønsmandens supplerende erklæring af 28. januar 2020 fremgår:

"Supplerende spørgsmål IC:

Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt en eller flere af de markerede 11 vækster må antages at have være skeloverhængende på fældningstidspunktet, og i bekræftende fald det skønnede omfang heraf.

Svar på spørgsmål IC:

Med afsæt i nedenstående 2 stk foto har jeg i tabel anført med skøn til kronediameter samt mit skøn over hvor lang grene har været skeloverhængende.

...

Nr. træ	Træ art	Diameter stød (cm)	Stamme omkreds i 1 meters højde (cm) (Ss)	Alder i år (a)	Skønnet kronediameter (cm)	Grene ind over skel (cm)
1	Gran	60	150	60	600	120
2	Gran	35	90	50	400	20
3	Gran	63	160	60	600	110
4	Gran	25	65	40	350	0
5	Gran	18	55	40	250	0
6	Gran	45	120	60	450	45
7	Fuglekirsebær	23	60	20	300	75
8	Gran	44	120	60	450	35
9	Fuglekirsebær	19	50	20	250	105
10	Gran	31	85	50	350	75
11	Fuglekirsebær	25	60	20	300	70

..."

Af skønsmandens supplerende erklæring af 4. november 2020 fremgår:

"Spørgsmål I.D:

Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt et eller flere af de i sagen omhandlede træer, på baggrund af træernes art, alder, form, højde, stammeomkreds, placering og skønnede sundhedstilstand, vurderes at ville have været i nærliggende stormfaldsrisiko umiddelbart forud for fældningen.

Svar på spørgsmål I.D:

Da jeg ikke husker at have registeret eller kan se af billeder, at der skulle have være råd i de tilbageværende stød eller efterladte stammer, vil

jeg ikke vurderer, at der ville have været nærliggende risiko for stormfald forud for fældningen.

Spørgsmål I.E:

Skønsmanden bedes oplyse, om der forventes at ville være sket levetidsforkortelse og/eller forøgelse af stormfaldsrisiko for så vidt angår de omhandlede træer, såfremt skeloverhængende grene, som omtalt ved skønsmandens besvarelse af spørgsmål I.C, i stedet for fældning var afkappet i skel og skeloverskridende rødder var blevet rodfræsset på nabogrunden mod skellet.

I bekræftende fald bedes det oplyst om, og i givet fald

1. hvorledes, dette forhold ville influere på værdiansættelsen efter VAT 03, og
2. om stormfaldsrisikoen ville forøges betragteligt, såfremt ovennævnte foranstaltninger i form af afkapping af skeloverhængende vækster samt rodfræsning til skel var foretaget.

Svar på spørgsmål I.D:

Som udgangspunkt vil afkapping af grene i skel eller tættere på stammerne ikke have indflydelse på træernes levetid, så længe der ikke skæres i hovedstammerne. En afskæring af grene vil heller ikke øge risikoen for stormfald, da træernes kroner reduceres – de mindre kroner betyder, at vinden vil have mindre at tage fat i.

Derimod vil en rodfræsning/afskæring af rødder i eller tæt på skel øge risikoen for stormfald markant samt afkorte træerne levetid i mindre omfang.

Både en afskæring af grene og rodfræsning tæt på skel vil påvirke værdiansættelsen efter VAT03, ved at påvirke sundhedsfaktoren. Efter afskæring og rodfræsning vil sundhedsfaktoren være:

Sundhed (S) vurderes til $10/25 = 0,40$

Hvilket svarer til et fald på 29% i værdiansættelserne.

...”

Skønsmand D har den 23. december 2019 afgivet følgende erklæring:

”Spørgsmål 1B.

Skønsmanden bedes oplyse om afsatnden til skel for så vidt de på skitse til besvarelse af spm. 1 markerede 11 vækster.

Svar:

Der henvises herved til min vedhæftede Situationplan af 23. dec. 2019, hvorpå målsætningen er anført.

Spørgsmål 1C.

Skønsmanden bedes oplyse, hvorvidt en eller flere af de markerede 11 vækster må antages at have været skeloverhængende på fældningstidspunktet, og i bekræftende fald det skønnede omfang heraf.

Svar:

Med størrelsen af de fældede træer og nærheden til skel, må samtlige træer, bortset fra det tidligere fældede træ nr. 8 have haft grene, der ragede ind over skellet til matr.nr. xxx Lystrup By, Uvelse. Dette bekræftes af indsat luftfoto fra 2017 på Situationsplan+foto. De største ser af fotoet ud til at have raget op til 3 meter ind over skel.

..."

Forklaringer

A1, B1, B2 og skønsmand C har afgivet supplerende forklaring.

A1 har forklaret, at fældningen har betydet, at der i dag er et bart område på ejendommen, som langsomt bliver invaderet af græs. Der er et gigantisk hul i træerækken, hvor de fældede træer stod. Ideen med permakultur er at lave et stykke natur, som passer sig selv, og som understøtter biodiversitet og klimahensyn. De ønsker at bevare den naturgrund, som den tidligere ejer har skabt. Tidligere var der flere naturgrunde i området. Han kan ikke sige, hvor mange nåltræer der er tilbage på deres ejendom.

B1 har vedstået sin forklaring i byretten.

B2 har forklaret, at de blev meddelt byggetilladelse til opførelse af orangeriet den 1. maj 2018. De har ikke søgt om tilladelse til rodfræsning. De ønsker at etablere et haveanlæg med vandbassiner og flisebelægning omkring orangeriet og med terrasser i begge ender. De har fået indlagt vand og el, men de indstillede opførelsen af orangeriet af økonomiske grunde, da de blev mødt med kravet fra appellanterne. Den planlagte rodfræsning, som ikke er igangsat, vil omfatte ca. 50 meter. Området var tidligere helt bart med åbne marker. Det gjaldt også appellanternes ejendom. I dag er nogle grunde i området udlagt som naturgrunde, mens andre er kultiverede med græsplæner. De har talt 88 nåltræer på appellanternes grund efter fældningen af de 10 træer. Hertil kommer andre typer af træer og bevoksning. Appellanternes grund er fuldstændig vokset til. Det er rigtigt, at der i dag er et hul i træerækken som følge af fældningen af de 10 træer. De fældede træer var efter hendes opfattelse ikke sunde. Hun indhentede ikke en professionel vurdering heraf.

Skønsmand C har efter forevisning af fotografier af træstubbe på appellanternes ejendom fastholdt sin besvarelse af spørgsmål 1. Skønsmanden har forklaret, at han ved vurderingen af genanskaffelsesprisen forsøgte at finde de størst mulige træer. Gransorten *Picea orientalis* "Nutans", som han tog udgangspunkt i, er slankere end hvidgran. Værdiansættelsen efter VAT03 vedrør-

rer ikke udgiften til genplantning, men derimod de fældede træers værdi på fældningstidspunktet. Etableringsomkostningerne efter VAT03 tager udgangspunkt i, hvad det vil koste at plante grantræer med en højde på 18-20 cm. Han har deltaget i en følgegruppe i forbindelse med opdateringen af VAT03 til VAT19. Der var fremført en række kritikpunkter af VAT03, herunder at metoden førte til for lave værdiansættelser. Det er efter hans opfattelse uheldigt, at sundhedsparametrene i VAT03 er opdelt i fem dele, da skader på grene dermed tillægges for stor vægt sammenholdt med skader på stamme og rødder. Med VAT19 er skader på stamme og rødder tillagt større vægt. I visse tilfælde vil værdiansættelsen efter VAT19 ikke give et fuldt tilstrækkeligt billede. Det gælder f.eks., når der i forbindelse med ledningsarbejder skal laves bøjninger for at komme uden om træer. Basisværdien i VAT03 tager udgangspunkt i etableringsprisen for et lille planteskoletræ med tillæg af udgifter til plantning og pasning. Værdien justeres efter de fældede træers størrelse, sundhed, alder og placering. Placering omfatter fem faktorer, som alle værdisættes, herunder synlighed. Sundhed er også opdelt i fem dele, idet rødder, stamme, hovedgrene, bærende grene og kviste vurderes særskilt. Skader trækker ned, da de har indflydelse på træets levetid og sundhed på lang sigt. Alderen trækker kun ned, hvis træet er ældre end halvdelen af den forventede levetid. Baggrunden for VAT03 er, at det kan være vanskeligt at fastsætte den "rene" genanskaffelsespris. Hvis man skal flytte meget store træer, vil omkostningerne beløbe sig til millioner af kroner.

Anbringender

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten.

A1 og **A2** har i påstandsdokument af 20. december 2021 yderligere anført, at princippet om "nyt for gammelt" ikke skal finde anvendelse ved erstatningsudmålingen, dels da et ældre træ har større værdi end et nyt, dels da de ældste træer havde en restlevetid på minimum 20 år, jf. besvarelsen af spørgsmål IA. Indstævnte er dømt for hærværk i betydeligt omfang, jf. Østre Landsrets dom af 18. juni 2020, hvorfor der ved erstatningsudmålingen ikke er noget hensyn at tage til de indstævnte.

B1 og **B2** har i påstandsdokument af 20. december 2021 yderligere anført, at normen Værdisætning af træer 2003 (VAT 03) anvendes ved domstolsafgørelser, jfr. således omtalen i forordet til den reviderede norm, Værdisætning af træer 2019 (VAT 19). Skønsmanden medgiver i den supplerende skønserklæring, at de indstævntes eventuelle rodkapning på egen grund vil øge stormfaldsrisikoen markant og forkorte træernes restlevetid, og at dette vil påvirke den af skønsmanden opgjorte værdiansættelse med 29 %. Appellanternes tab må sættes til et lavere beløb, svarende til byrettens dom, idet indstævntes naboretlige stilling må føre til, at levetiden på de fældede træer må

anses forkortet, såfremt de indstævnte har adgang til beskæring af grene samt rodkapning.

Landsrettens begrundelse og resultat

Landsretten finder efter bevisførelsen ikke grundlag for at tilsidesætte byrettens vurdering med hensyn til antallet af fældede træer, der er foretaget efter en besigtigelse af appellanternes ejendom den 15. april 2021. Landsretten lægger her efter – ligesom byretten – til grund, at de indstævnte uberettiget har fældet 10 træer på appellanternes ejendom, heraf 7 hvidgran og 3 fuglekirsebær.

Landsretten tiltræder, at appellanterne har krav på erstatning i anledning af den uberettigede fældning. Landsretten lægger i den forbindelse til grund, at det ikke er muligt at genplante træer af samme art og størrelse som de fældede.

Skønsmand C har anslået genanskaffelsesudgiften til 562.000 kr. inkl. moms, såfremt der genplantes grantræer af typen *Picea orientalis* "Nutans" med en højde på 5-6 meter. Skønsmanden har anslået værdien af de fældede træer til 118.797 kr. under anvendelse af den værdiansættelsesmetode, der er beskrevet i branchestandarden Værdisætning af træer 2003 (VAT03), hvor der tages højde for de fældede træers placering, sundhed og alder, og hvor der tages udgangspunkt i genplantning af grantræer med en højde på 18-20 cm. Begge vurderinger omfatter 11 træer.

Landsretten tiltræder på denne baggrund efter en samlet vurdering, at erstatningen skønsmæssigt kan fastsættes til 100.000 kr. Landsretten har herved henset til indholdet af skønserklæringerne og har tillige lagt vægt på, at appellanterne efter det oplyste erhvervede ejendommen, der omfatter et stort antal træer, for 750.000 kr. i 2014.

Efter bevisførelsen tiltræder landsretten endvidere, at det ikke er godtgjort, at fældningen har forringet værdien af appellanternes ejendom på en sådan måde, at de er berettigede til erstatning for tab af herlighedsværdi.

Efter sagens udfald skal A1 og A2 i sagsomkostninger for landsretten betale 50.000 kr. til B1 og B2 til dækning af udgifter til advokatbistand inkl. moms. Ud over sagens værdi er der ved fastsættelsen af beløbet til advokat taget hensyn til sagens omfang og forløb samt hovedforhandlingens varighed i landsretten.

THI KENDES FOR RET:

Byrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for landsretten skal A1 og A2 inden 14 dage betale 50.000 kr. til B1 og B2.

Beløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.